

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

PHẠM MINH CHÂM

**TỔ CHỨC DẠY HỌC THEO HỢP ĐỒNG TRONG DẠY HỌC
CHƯƠNG KHÚC XẠ ÁNH SÁNG - VẬT LÝ 11**

**Ngành: Lí luận & phương pháp dạy học bộ môn Vật lí
Mã số: 8.14.01.11**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: GS.TS ĐỖ HƯƠNG TRÀ

THÁI NGUYÊN - 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi, các số liệu và kết quả nghiên cứu nêu trong luận văn này là hoàn toàn trung thực, chưa từng được công bố trong bất kỳ một công trình của các tác giả nào khác.

Thái Nguyên, tháng 8 năm 2018
Tác giả luận văn

Phạm Minh Châm

LỜI CẢM ƠN

Trước hết tôi xin gửi lời cảm ơn sâu sắc đến GS.TS. Đỗ Hương Trà đã tận tình định hướng, hướng dẫn tôi trong suốt quá trình thực hiện nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Tôi cũng xin cảm ơn Ban Giám Hiệu, phòng Đào tạo Sau đại học, khoa Vật lí trường ĐHSP Thái Nguyên, Trường THPT Sơn Nam - Tuyên Quang, các thầy cô giáo, bạn bè đồng nghiệp đã giúp đỡ tôi hoàn thành luận văn.

Cuối cùng xin cảm ơn gia đình, bạn bè đã động viên hỗ trợ tôi trong suốt thời gian theo học cao học và hoàn thành luận văn.

Thái Nguyên, tháng 8 năm 2018
Tác giả luận văn

Phạm Minh Châm

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục	iii
Danh mục các kí hiệu, chữ viết tắt.....	iv
Danh mục các bảng.....	v
Danh mục các hình	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Mục đích nghiên cứu	3
3. Đối tượng nghiên cứu	3
4. Giả thuyết khoa học	3
5. Nhiệm vụ nghiên cứu.....	3
6. Phạm vi nghiên cứu	4
7. Phương pháp nghiên cứu	4
8. Đóng góp của đề tài	4
9. Cấu trúc của luận văn.....	5
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN	6
1.1. Quan điểm dạy học phân hóa.....	6
1.1.1. Khái niệm dạy học phân hóa	6
1.1.2. Cơ sở của dạy học phân hóa	6
1.1.3. Những cấp độ của dạy học phân hóa	9
1.1.4. Những hình thức của dạy học phân hóa	10
1.2. Dạy học theo hợp đồng	12
1.2.1. Khái niệm dạy học hợp đồng	12
1.2.2. Tổ chức dạy học theo hợp đồng.....	13
1.2.3. Ưu điểm và hạn chế của dạy học theo hợp đồng	19
1.3. Tính tích cực, tự chủ của học sinh	20
1.3.1. Tính tích cực	20
1.3.2. Tính tự chủ.....	22
1.4. Mối quan hệ giữa tính tích cực và tự chủ	24

1.5. Xây dựng công cụ đánh giá tính tích cực, tự chủ trong hoạt động học tập	24
1.6. Tìm hiểu thực trạng dạy học	26
1.6.1. Mục đích điều tra	26
1.6.2. Phương pháp điều tra	26
1.6.3. Kết quả điều tra.....	26
KẾT LUẬN CHƯƠNG 1	27
Chương 2: THIẾT KẾ TIẾN TRÌNH DẠY HỌC THEO HỢP ĐỒNG MỘT SỐ	
NỘI DUNG KIẾN THỨC CHƯƠNG KHÚC XẠ ÁNH SÁNG - VẬT LÝ 11	28
2.1. Nội dung kiến thức và kỹ năng cần hình thành trong chương Khúc xạ ánh sáng	28
2.1.1. Vị trí, tầm quan trọng kiến thức của chương trong chương trình Vật lý THPT	28
2.1.2. Sơ đồ cấu trúc nội dung định chương “Khúc xạ ánh sáng”	28
2.1.3. Mục tiêu dạy học cần đạt.....	29
2.2. Thiết kế tiến trình dạy học theo hợp đồng một số kiến thức chương Khúc xạ ánh sáng	29
2.2.1. Thiết kế văn bản hợp đồng và các nhiệm vụ học tập.....	30
2.2.2. Tổ chức dạy học theo hợp đồng.....	42
KẾT LUẬN CHƯƠNG 2	56
Chương 3: THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM.....	57
3.1. Mục đích của thực nghiệm sư phạm.....	57
3.2. Nhiệm vụ.....	57
3.3. Đối tượng và thời gian thực nghiệm sư phạm	57
3.4. Kế hoạch thực nghiệm	58
3.5. Phương pháp thực nghiệm	59
3.6. Đánh giá kết quả thực nghiệm	59
3.6.1. Đánh giá định tính.....	59
3.6.2. Về mặt định lượng	68
KẾT LUẬN CHƯƠNG 3	73
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	74
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	75
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC KÍ HIỆU, CHỮ VIẾT TẮT

STT	Viết tắt	Viết đầy đủ
1	AS	Ánh sáng
2	ĐC	Đối chứng
3	ĐH	Đại học
4	DHPH	Dạy học phân hóa
5	ĐHQG	Đại học quốc gia
6	ĐHSP	Đại học sư phạm
7	GV	Giáo viên
8	HS	Học sinh
9	KXAS	Khúc xạ ánh sáng
10	NL	Năng lực
11	NXB	Nhà xuất bản
12	PXTP	Phản xạ toàn phần
13	QTDH	Quá trình dạy học
14	SGK	Sách giáo khoa
15	THPT	Trung học phổ thông
16	TN	Thực nghiệm

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1: Tiêu chí tự đánh giá tính tích cực tự chủ cho nhóm/cá nhân	24
Bảng 3.1: Đặc điểm chất lượng học tập của các lớp ĐC và TN.....	57
Bảng 3.2: kế hoạch thực nghiệm	58
Bảng 3.3: Kết quả thống kê tính tích cực, tự chủ của HS theo mức.....	68
Bảng 3.4: Phân bố tần số điểm kiểm tra	70
Bảng 3.5: Tần suất lũy tích	70
Bảng 3.6: Tổng hợp phân loại trình độ theo kết quả điểm	70
Bảng 3.7: Các giá trị tham số đặc trưng để kiểm định kết quả.....	70

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 1.1. Mô hình học thuyết đa thông minh của Howard Gardner[21]	8
Hình 1.2. Sơ đồ quy trình dạy học theo hợp đồng.....	13
Hình 3.1: GV đang giới thiệu về bản hợp đồng học tập tới HS	61
Hình 3.2: HS thực hiện nhiệm vụ bắt buộc	62
Hình 3.3: HS làm việc theo nhóm (thí nghiệm đồng xu nổi lên)	62
Hình 3.4: HS thực hiện nhiệm vụ theo nhóm.	66
Hình 3.5: Biểu đồ % kết quả TTC, tự chủ của hoạt động học qua 2 hợp đồng...	69
Hình 3.6: Đồ thị phân bố tần suất điểm kiểm tra.....	71
Hình 3.7: Đồ thị tần số lũy tích.....	71

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Nước ta đang bước vào thời kỳ công nghiệp hóa - hiện đại hóa, mở cửa và hội nhập quốc tế. Để đáp ứng được yêu cầu của sự phát triển kinh tế, xã hội và thị trường lao động, giáo dục nước ta cần phải đổi mới mạnh mẽ, sâu sắc và toàn diện để có thể đào tạo cho đất nước những con người lao động hoạt động có hiệu quả trong hoàn cảnh mới. Nghị quyết trung ương 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo xác định: *“Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ phương pháp dạy và học theo hướng hiện đại; phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo và vận dụng kiến thức, kỹ năng của người học; khắc phục lối truyền thụ áp đặt một chiều, ghi nhớ máy móc. Tập trung dạy cách học, cách nghĩ, khuyến khích tự học, tạo cơ sở để người học tự cập nhật và đổi mới tri thức, kỹ năng, phát triển năng lực. Chuyển từ học chủ yếu trên lớp sang tổ chức các hình thức học tập đa dạng, chú ý các hoạt động xã hội, ngoại khóa, nghiên cứu khoa học. Đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông trong dạy và học”*[8].

Quan điểm chỉ đạo phát triển giáo dục của Bộ Giáo dục và Đào tạo trong chiến lược phát triển giáo dục Việt Nam 2009 - 2020 có nêu: *“Giáo dục phải bám sát nhu cầu và đòi hỏi của xã hội, thông qua việc thiết kế các chương trình đào tạo đáp ứng yêu cầu cung cấp nhân lực phục vụ các ngành kinh tế đa dạng”*[1].

Bên cạnh giáo dục phải chú trọng nhiều hơn đến cơ hội lựa chọn trong học tập cho mỗi học sinh vì mỗi học sinh có những mong muốn, nhu cầu khác nhau, điều kiện sống và học tập khác biệt. Để giáo dục thực sự hiệu quả thì cần không đồng nhất mọi đối tượng. Các chương trình giáo dục và các phương án tổ chức dạy học phải đa dạng hơn, tạo cơ hội cho mỗi học sinh những gì phù hợp với chuẩn mực chung nhưng gắn với nhu cầu, nguyện vọng và điều kiện học tập của mình.

Vậy để đạt được những mục tiêu của nền giáo dục hiện nay và đáp ứng được quan điểm chỉ đạo phát triển giáo dục của Bộ giáo dục và Đào tạo cần phải hướng tới cách dạy học phù hợp với đối tượng - *dạy học phân hóa*. Trong đề tài này chúng tôi đề cập đến việc nghiên cứu và vận dụng dạy học theo hợp đồng, hiện đang còn tương đối mới ở Việt Nam.

Dạy học theo hợp đồng là một phương pháp tổ chức dạy học mang tính cá thể hóa, tạo điều kiện phân hóa trình độ của học sinh, khuyến khích học sinh phát triển tối đa năng lực của mình trong học tập như tự học, tự soát và tự đánh giá kết quả học. Dạy học theo hợp đồng khác với phương pháp dạy học mang tính đồng loạt cho toàn thể lớp học, cho phép giáo viên có thể quản lí và kiểm soát và đánh giá năng lực học tập của mỗi học sinh, tạo cơ hội học tập cho tất cả học sinh trong lớp theo trình độ, nhịp độ và theo năng lực. Do đó, phát huy được tính tích cực học tập của học sinh, phần nào đáp ứng được yêu cầu đổi mới phương pháp dạy học hiện nay.

Đã có một số luận văn về dạy học theo hợp đồng như: “*Tổ chức dạy học theo hợp đồng chương “Dao động cơ” vật lí lớp 12 cơ bản*” - Nguyễn Thị Thà - Luận văn thạc sĩ, ĐH Giáo dục, ĐHQG Hà Nội 2013, Tác giả đã soạn thảo được các tiến trình dạy học theo phương pháp dạy học theo hợp đồng, phát huy được tính tích cực trong hoạt động học của học sinh.

Trong chương trình Vật lí phổ thông, xung quanh nội dung kiến thức về Khúc xạ ánh sáng đã có một số đề tài của ĐHSP Thái Nguyên như: “*Vận dụng quan điểm dạy học hiện đại thiết kế bài học chương “Khúc xạ ánh sáng” - Vật lý 11 nhằm phát huy tính tích cực, tự lực của học sinh THPT miền núi*” - Đỗ Thị Minh - 2014, “*Thiết kế tiến trình dạy học giải quyết vấn đề khi dạy học chương “Khúc xạ ánh sáng” Vật lý 11 cơ bản nhằm phát huy tính tích cực học tập của học sinh THPT*” - Nguyễn Thị Oanh - 2014, “*Thiết kế tiến trình dạy học một số kiến thức chương “Quang hình học” SGK Vật lý 11 Cơ bản nhằm phát huy tính tích cực, tự lực của học sinh trong học tập*” - Đào Thị Thu Hà - 2011, “*Tổ chức dạy học chương “Khúc xạ ánh sáng” - Vật lý 11 nhằm phát triển năng lực thực nghiệm cho học sinh THPT*” - Mông Thị Nhung - 2016Các đề tài này tập trung khai thác cách thức tổ chức hay tiến trình hoạt động dạy học nội dung kiến thức về khúc xạ ánh sáng. Tuy nhiên, chưa có đề tài nào nghiên cứu việc vận dụng dạy học theo hợp đồng để tổ chức dạy học nội dung kiến thức chương “*Khúc xạ ánh sáng*” - Vật lý 11.

Xuất phát từ các lí do trên, tôi chọn nghiên cứu đề tài: ***Tổ chức dạy học theo hợp đồng trong dạy học chương Khúc xạ ánh sáng - Vật lý 11.***